משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ר"ל אומר אינו לוקה משום דהוי התראת ספק וכל התראת ספק *לא שמה התראה ותרוייהו אליבא דרבי יהודה דתניא *ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' *יבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה ר' יוחנן דייק הכי: טעמא דבא הכתוב, הא לא בא הכתוב לוקה, אלמא התראת ספק שמה התראה ור"ל דייק הכי: טעמא דבא הכתוב, הא לא בא הכתוב לוקה אלמא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, ור"ש בן לקיש נמי הא ודאי התראת ספק הוא סבר לה כאידך תנא דר' יהודה דתניא *הכה זה והזר והכה זה, קילל זה והזר וקילל זה, הכה שניהם בבת אחת או קילל שניהם בבת אחת חייב רבי יהודה אומר בבת אחת חייב, בזה אחר זה פטור ורבי יוחנן נמי הא ודאי לאו שאין בו מעשה הוא? סבר לה כי הא *דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יצחק א"ר יוחנן (ר' יהודה אומר) משום רבי יוסי הגלילי: *כל לא תעשה שבתורה לאו שיש בו מעשה לוקין עליו, לא שאין בו מעשה אין לוקין עליו 'חוץ מן הנשבע *ומימר והמקלל את חבירו בשם, קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה? אי לר"ש בן לקיש תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אי לרבי יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה. *תנן התם הנבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח *משלח ואינו לוקה, זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה אר"י יוחנן (ג) אין לנו אלא זאת ועוד אחרת, א"ל ר' אלעזר היכא? א"ל לכי תשכח, נפק דק ואשכח דתניא *אונס שגירש: אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה, ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר הניחא למאן דתני *קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח הקן משכחת לה אלא אונס ביטלו ולא ביטלו היכי משכחת לה? אי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה? אמר רב שימי מרוזנאה *כגון שקיבל לה קידושין מאחר אמר *רב אי שוויתיה שליח איהי קא מבטלא ליה אי לא שוויתיה שליח כל במיניה ולא כלום היא? אלא אמר רב, שימי מנהרדעא כגון שהדירה ברבים הניחא *למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד יש לו הפרה מאי איכא למימר? דמדירה לה על דעת רבים דאמר *אמימר הלכתא 'נדר שהודר ברבים יש לו הפרה, 'על דעת רבים אין לו הפרה; ותו ליכא והא איכא (סימן ג"ז ל משכ"ן ויקרא ופא"ה) גזל דרדמנא אמר *לא תגזול *והשיב את הגזלה, משכון דרדמנא אמר *לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו השב תשיב לו *העבוט כבא השמש ומשכחת לה בקיימו ולא קיימו וביטלו ולא ביטלו? התם כיון דחייב בתשלומין *אין לוקה ומשלם, מתקיף לה רבי זירא הא איכא משכונו של גר ומת הגר? התם

אי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה · ואם תמה מ"כ לא בטלה מיהו ואם תתמר למאן מיירי דקטלה ומ"מ לא הוי קם ליה בדרבה מיניה דמיירי שהרגה בשוגג (ד) וי"ל דמ"כ הייט כמו מתה מאליה *כיון דהרגה שלא במתכוין כך הקשה מס"מ ותירץ:

בגון שהדירה ברבים · פי' הקונט' שמלא לה עון שמחורה לו והדירה ולא גרמה דמ"כ אינו מצוה לקיימה אלא גרמה שהדירה בלא שום עון ושפיר חל עליה כגון דאמר קונם השמשך עלי כדליתא בגדריס (דף *פא:): **והא** איכא העבטו העבטיטו לא תבוא אל ביתו הכא הוי עשה שקדמו לאו דהשכח העבוט שייך קודם שיעבור ליך אל ביתו לעבוטו עבוטו דבמשכנו ברשות שייך השכח העבוט *וי"ל דדרשינן בפרק אלו מציאות (ב"מ נא:): מיתורא דהשב תשיב דקאי למשכנו שלא ברשות א"כ על כרחך שייך עשה דהשב תשיב לו לאחר שעבר כדאמרינן לעיל אם איט עונין לפניו תהו עונין לאחריו: **התם** איתא בתשלומין · כשגרמו וחייב ממון הלכך לא משכחת ביה בטלו דכל איתא ביה לו ממון לא יוקה ויש ספרים דגרסי ואיט לוקה ומשלם כלומר הכא על כרחך איט לוקה הואיל ומיפטר בתשלומין אבל ליכא לפרושי דגרמי לא עבדינן ליה מלקות וממון משום כדי דשמעתא והלכך משלם ואיט לוקה דזה איט חדא דמ"כ אדרבה יש לו לומר יוקה ולא ישלם דבפ' אלו מציאות (כתובות דף נב:) אמר ר' יוחנן הויכא שמיטו ממון ומלקות מלקות לקי ממונא לא משלם ועוד דמ"כ

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ו מהל' קרבן עדה הל' י ופי"ח מהל' פסולי המוקדשים הלכה ט כו ב מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הלכה ח [וכרב אלפס שבועות סוף פ"ד דף נב.]: כח ג מיי' שם הלכה כ [וכרב אלפס שם]: כט ד מיי' פי"ג מהל' שחיטה הלכה ח סמג עשין סה עוש"ע י"ד סי' רנב סעיף ו: ל ה מיי' פ"ח מהל' נערה בתולה ז ועיין בכ"מ בספ"ז מהלכות סנהדרין הל' ד:

[עיין מהר"מ]

לא ו מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ה סמג לאוין רל סוש"ע י"ד סי' רכח סעיף כג:

לב ז מיי' שם סוש"ע שם סעיף כח:

לג ח מיי' פי"ז מהל' סנהדרין הל' יב ופי"ח הלכה ג וסי"ג מהל' גניבה הל' ח וס"ח מהל' נערה בתולה יא ופ"ו מהל' תרומות הלכה ו וס"ד מהל' חובל הל' ע סוד מ"מ סי' שב:

ומפיר · יפה"ן

רבינו חננאל

ותרוייהו אליבא דר' יהודה דתניא ולא תותירו ממנו עד בקר בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה. ר' יוחנן דייק הכי מעמא דבא הכתוב לוקה אלמא התראת ספק שמה התראה. וריש לקיש דייק לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. ואקשינן לריש לקיש הא התראת ספק היא שמתרין בו לא תותירו ויתכן שלא יותיר ואם יותיר ישרפנו ולמה אמר מעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריק ריש לקיש דאמר (באידך דלא כר') [באידך תנא דר'] יהודה ותנינן בענין מי שגירש שהתה בי תרשים ונישמ"ל דאשתרין אם בן ו' לאחרון ועמד זה הילוד והכה זה והזר והכה זה וקילל זה והזר וקילל זה כו' ר' יהודה אומר בבת אחת חייב שאחר מהן אביו. בזה אחר זה פטור שמפני כשפתרין בו כך אומרים לו אל תכה זה שאם תתיר ותכה האחר תתחייב נמצאת תתראה זו בספק שיתכן שלא יכה ושלא יקלל האחר ולא יתחייב וכל כי האי גוונא בהתראת ספק פטור. ואקשינן ולר' יוחנן לאו דנותר לאו שאין בו מעשה הוא אפאי תני ר' יהודה שמעא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריק ר' יוחנן דאמר כי האי דאמר ר' יהודה משום ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני שמעא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופרקינן הא דידיה לוקין עליו. הא דר' יוסי הגלילי דביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריק ריש לקיש בהתראה ספק תרי תנאי ואליבא דר' יהודה. תנן התם בפסכת שחיטת חולין הנטול אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכ"א משלח ואינו לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יוחנן אנו אין לנו אלא זאת ועוד אחרת. נפק ר' אלעזר דק ואשכח הא דתנן אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר. ואמרינן הניחא למאן דתני קיימו ולא קיימו נמצא אונס שגירש שוה לנטול אם על הבנים. אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח הקן משכחת לה ביטלו כגון דשחטה לאם אלא גבי אונס היכי משכחת לה דביטלו אי קטלה לאיתתיה קם ליה (והשאר חסר):

הגהות הב"ח

(א) נמרא ת"ר יוחנן אומר כיה ר' יהודה משום רבי יוסי הגלילי: (ב) שם ת"ר יוחנן אומר אין לנו: (ג) רש"י ד"ה על דעת רבים שמלא בה טון. כ"כ דכלא שן לא מצי לסדיה דכא משעבד לה: (ד) תוס' ד"ה לי דקטלה וכו' שכרגה בשוגג. כ"כ פי' ולמאן ס"ל תייבי מיתות שוגגין חייבין מלקות עיין ס' מלו נערות סוף דף ל"ד:

גליון הש"ס

גמ' לי דקטלה קם ליה בדרבה מיניה. קשה לי הא משכחת דביתה עריסה דאיתו מייב מיתה ומכל מקום נמשומו היה כתיב עליו דלא יוכל לשלמה וכעשה דלו תהיה לאחה וכ"ע: תוס' ד"ה לי לו וכו' כיון דסרגה שלא במתכוין. קשה לי דמ"מ משכחת דמזיד ולא אתהו ביה:

מאמר כב: ו
כי יקנא קן ציפור בדרך בעלאך אז על האדם אברוחים אז ציפים ומאם רובצת על האברוחים אז על הציפים לא תקח האם על הבנים
כב: ז
שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים

לד א מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הל' ב סמג לאוין רפד:

לה ב מיי' שם הל' ג והלכה ה:

לו ג מיי' פיז מהל' שכירות הלכה ח סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף כח:

[ג"ל נבלת הכיר מהרש"א]

גיליסה רש"ח שפיר לתרוייהו כו'

לז ד מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הל' יד סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ו:

[וכ"כ הפרנו נמרך ביניתא בשם כשלמות ודע דבשלמות שלפניכ לא מצאתי]

לח ה מיי' שם הל' כג [וכרב אלפס תולין סוף פ"ב וביאור תרוץ נאה דף רפב.]:

לט ו מיי' שם הל' כד:

מ ז מיי' שם פי"ז הל' לא ופ"ד מהל' דעות הל' ג סמג לאוין קמח טוש"ע א"ח סי' לג סעיף ב נס"ה וסי' ג סעיף יז [וכרב אלפס בכורות פרק ג דף מז:]:

מא ח מיי' שם הל' כב סמג שם טוש"ע י"ד סי קטז סעיף ו [וכרב אלפס שם]:

מב ט מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הלכה כה:

מג י מיי' שם פ"י הל' כ:

תוספות הב"ח

(א) גמ' ומשכחת לה: (ב) רש"י ד"ה (בגמ"א) בתם וכו' בהדיה ונגלה ומשמע דמשמע דמשמע דמשמע דמשמע מאכל קשה דמשמע דמתקטו קיימו ולא קיימו ור"ל דלא פריך אלא לר' יוחנן אבל לר"ל אתא שפיר וקיימו נקט אגב גרדא כלל: (ג) ד"ה ביניתא וכו' דלף על גב דהיכא דמלא כמים וכו' דאי הוה כמים הוה טהור: (ד) ד"ה ריסק וכו' חד כזית חייב וכו' דהא ליתא דכיון דמלא: (ה) בא"ד ואבל חד כזית מיניהו וכו' אחד שלם משום דאיכא: (ו) בא"ד ואע"ג אין בו אלא איסור כולל: (ז) ד"ה ולא וכו' דכיון דנמחיה:

גליון השס

גמ' אבל פוטיתא. עיין דף ב ע"ב תוס' ד"ה מייב: רש"י ד"ה משום כזית גבולה שכשבולעו הוא מת. עיין הולין דף קו ע"ב ברש"י ד"ה נחי' ותוי"ל דגמלה אזטרא חיוהיה ומת בשעת בגליעה אבל אשר אינים חיוהיה:

דא"כ מאי פריך והרי משכחת של גר ומת הגר ומשני התם גברא בר תשלומין ושיעבודא דגר פקע ומאי שנא הא כיון דלא משלם מ"ל ביטלו ולילקי וליכא למי שחי רשעיות לכן נ"ל כדפירשתי כיון דגברא בר תשלומין וכל לחיתא דמשלם לא לקי הלכך לא משכחת ליה ביטלו אבל קשה לר"ל מיהא משכחת שפיר קיימו ולא קיימו כשב"ד החזירו להחזיר ואומר שלא יחזיר ומלאה למורי דודאי הכי נמי דמשכחת לה לר"ל אבל לרבי יוחנן דאמר זאת ועוד אחרת ומו לא הוא דאמר לעעמיה ביטלו ולא ביטלו אבל לר"ל משכחת לה שפיר *בהדיה (ג) והשבת העבוט אבל קשה דמשמע דמקשה פריך שפיר "וקיימו נקט אגב גרדא: **ביניתא** דבי כרבא · פי' הקונגו' תולעת המלאת בכרוב ונקר' ליינ"ל וקשה דמאי קמ"ל פשיטא דשרן גמור הוא ופר"ת ביניתא כמו דג קטן המלא במתריסה* וקמ"ל דאע"ג (ג) דמלא כמים היה מותר לפי שיש לו קשקשים אפ"ה לוקה אע"ג דאי הוי במים טהור: **ריסק** ט' ממלים ואחד חי פי' שלם אבל ואלא הוה מת דאי ר"ל חי ממש א"כ היאך משלים לכזית נבילות וא"ת ול"ל שיהא שלם בכזית ממנו ליקי משום לאו דשרצים דלכך אתא לאכילה דשרצים לומר דאי איכא כזית הרבה ואכל חד(ד)זית חייב דליכא למימר דאתא לומר דבעינן שיהא שלם דהא ליתא דמלה כל שהוא חייב א"כ על כרחך אכילה אתא למידרש היכא דאיכא ה' זיתים לו ד' ואכל חד(ה) מיניהו דחייב וי"ל לכך נקט אחד שלם דאיכא לאוי דשרצים דלא נכתבו בלשון אכילה ומאותם לא יליקה עד שיאכל הכריה שלימה אבל ואלא היכא דכתיב ביה לאו בלשון אכילה ליקי אף כשהבריה אינה שלימה אבל קשה היכא ילמדך לומר שלם לכזית נבילות והלא אין איסור נבלה חל עליו דה"ל אמר במס' מעילה פרק קדשי מזבח (דף מז· וסס) דאין איסור נבילה חל על איסור (נבלת) בהמה טמאה וי"ל דהכא אתיא כמאן דאית ליה איסור חל על איסור דאיכא מאן דאמר התם דלאכילה נמי מצטרפין לנקות משום נבלה טמאה וטהורה ואע"ג שאין (ו) איסור כולל ולא איסור מוסיף והכא משום דמלינו דאיסור נבלה חל על איסור דחלב ואפילו למאן דלית ליה איסור חל על איסור כלל אמרינן נמי דעמאים מצטרפין מהאי טעמא [וע"ע תוס' מולין לו: ד"ה ור' יהודה]:

ואפילו שנים והוא · וא"ת ומאי חידוש הוא בשנים יותר מבעשר כיון דבשנים [והוא] איכא כזית וי"ל דקמ"ל רבותא טפי דכיון דעתה כשהוא חי שלם משלימו לכזית אבל בט' ממלים שהם היה מרוסק כמו האחר לא היה משלימו לכזית אבל דאיכא כגי אפילו מרוסקו כולם היה משלים שיש מהם הרבה:

ולא פליגי הא ברברבי הא בזוטרי · פי' ברברבי אחד והוא ולא ידענא (ז) כיון דנחית להכי לימא בחד לבד לוקה שם משום בריה ומשום כזית נבלה ומשמע לא שייך דכאחד איכא כזית: ורבנן מיבעי אפרושי מספק דלא צריך אלא אפילו לקרות עליו את השם ולומר מעשר עני של כרי זה יהא בגפנו או בדרומו נמי לא צריך: קורא

התם גברא בר תשלומין הוא ושיעבודא דגר הוא דקא פקע **והא איכא** פאה דרחמנא אמר °לא תכלה פאת וגו' לעני ולגר תעזוב אותם וגו'" (ה) דמשכחת לה בקיימו ולא קיימו ביטלו ולא ביטלו *דתנן *מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרין לא הפריש מן העומרין מפריש מן הכרי עד שלא מירח, מירחו מעשר ונותן לו כדברי ישמעאל דאמר *אף מפריש מן העיסה, ולר' ישמעאל נמי משכחת לה דאכל עיסה? אלא זאת ועוד אחרת אהא אבל אונס לא, דהיכא אמרינן על דעת רבים אין לו הפרה לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לו הפרה כי הא *דהוא מקרי דרדקי דהוה פשע בינוקי אדריה רב אחא ואהדריה רבינא דלא אשתכח דדייק כוותיה: והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים וכו': אמר רב יהודה האי מאן דאכל ביניתא דבי כרבא מלקינן ליה משום °שרץ השורץ על הארץ" ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא ונגדיה רב יהודה: *אמר אביי °אכל פוטיתא לוקה ארבעה נמלה לוקה חמש משום °שרץ השורץ על הארץ" צרעה לוקה שש משום °שרץ העוף. אמר רב אחאי המשהה את נקביו עובר משום °לא תשקצו" אמר רב ביבי בר אביי "האי מאן דשתי בקרנא דאומנא קא עבר משום לא תשקצו. אמר *רבא בר רב הונא "ריסק תשעה נמלים והביא אחד חי והשלימן לכזית לוקה ו' ה' משום בריה ואחד משום כזית נבילה *רבא א"ר יוחנן אפילו שנים והוא רב יוסף אמר *אפילו אחד והוא ולא פליגי הא ברברבי והא בזוטרי: אבל טבל ומעשר ראשון כו': אמר רב אבל טבל של מעשר עני לוקה, כמאן כי האי תנא דתניא *אמר ר' יוסי יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר, הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון, מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי' מעשר עני מנין? ת"ל °לא תוכל לאכול בשעריך וגו'" ולהלן הוא אומר °ואכלו בשעריך ושבעו" מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל *אמר רב יוסף כתנאי *ר"א אומר אין צריך לקרות את השם על מעשר עני של דמאי ורב"א

קורא

מבל לבל מעשר עני (פירות שחל מעשר עני לא הפרנו)

מבל בעוד שהמעשר בתוכו שכתב בו בשעריך: **אין צריך לקרות את השם:** [דאמרינן] (סופה דף מח·) דיוחנן כה"ג שלא בכל גבול ישראל ולקה את עמי הארץ חשודין על המעשרות חון מתרומה גדולה אמר להן לישראל בניי כשם שהתרומה במיתה כך הטבל במיתה עמד ותיקן הלוקח מעם הארץ יפרים כל המעשרות ומעכבן לעצמו ואוכל מעשר ראשון שהרי מותר לזרים ומעשר שני אוכלו בירושלים ואם שנת מעשר עני היא נחלקו ר' אליעזר וחכמים וקאמר ר' אליעזר דלא

כ"ק לד. סהדרין פח. תמורה ו.

ניעון לו. [בכורות מז.]

[ג"ל אל]

פסחים כד. עירובין כח.

[ג"ל רבה]

[ג"ל רבה] הגי' רב יוסף אמר ר' יוחנן]

יבמות פו.

[נדרים סד. ע"ש]

נדרים סד. דמאי פ"ד מ"ג

נוסח מלקות על אכילת שקצים

נוסח לבל לל מעשר עני (פירות שחל מעשר עני לא הפרנו)